

Rapport

Avgifter 2021

Om avgiftsbelagd verksamhet i staten

EKONOMISTYRNINGSVERKET

Publikationen kan laddas ner
från ESV:s webbplats esv.se.

Datum: 2022-05-06

Dnr: 2022-00011

ESV-nr: 2022:35

Copyright: ESV

Rapportansvarig: Thea Palm

Förord

Ekonomistyrningsverket (ESV) ska enligt sin instruktion varje år lämna en redovisning av den statliga avgiftsbelagda verksamheten till regeringen. Redovisningen utgörs av denna rapport.

Rapporten beskriver omfattningen och utvecklingen av statlig verksamhet som helt eller delvis finansieras med avgifter. Redovisningen baseras på uppgifter som de myndigheter som tar ut avgifterna har rapporterat till ESV.

Thea Palm och Hanna Riese har tagit fram denna rapport. ESV överlämnar härmed rapporten Avgifter 2021 – om avgiftsbelagd verksamhet i staten med tillhörande Excelfil och därmed är årets rapportering avslutad.

Stockholm
2022-05-06

Peter Kvist

Avdelningschef

Thea Palm

Utredare

Innehåll

1 Sammanfattning	5
2 Inledning	6
2.1 Uppdraget	6
2.2 Genomförande	6
2.3 Rapportens disposition	6
3 Intäkter i statens avgiftsbelagda verksamhet	7
3.1 De totala intäkterna i avgiftsbelagd verksamhet har ökat	7
3.2 Intäkterna i utomstatlig offentligrättslig verksamhet har minskat	11
3.3 Intäkterna i utomstatlig uppdragsverksamhet har ökat	12
3.4 Intäkterna i inomstatlig offentligrättslig verksamhet är fortsatt av mindre omfattning	14
3.5 Intäkterna i inomstatlig uppdragsverksamhet har ökat	15
3.6 Intäkterna i uppdragsverksamhet enligt 4 § avgiftsförordningen har ökat något	16
3.7 Intäkter av tjänsteexport ökade under 2021	17
3.8 Myndigheterna exklusive affärsverken fick disponera 86 procent av sina avgiftsintäkter	18
3.9 Avgifter för kopior av allmänna handlingar i linje med 2020	19
4 Metod, anvisningar och definitioner	21
4.1 Genomförande	21
4.2 Tillförlitlighet och jämförbarhet	22
4.3 Anvisningar och beskrivning av Excelfilen <i>Avgifter 2021 - tabeller</i>	22
4.4 Definitioner i rapporten och i Excelfilen	23

1 Sammanfattning

De totala intäkterna i statens avgiftsbelagda verksamhet för 2021 uppgick till knappt 80 miljarder kronor. Intäkterna i offentligrättslig verksamhet uppgick till drygt 17 miljarder kronor och intäkterna i uppdragsverksamhet till drygt 62 miljarder kronor. De utomstatliga intäkterna utgjorde 70 procent av de totala intäkterna och uppgick till 60 miljarder kronor. Det är en ökning i jämförelse med 2020 räknat både i absoluta tal och som andel av de totala intäkterna.

Jämfört med 2020 ökade de totala intäkterna i avgiftsbelagd verksamhet med drygt 11 miljarder kronor (16 procent). De ökade avgiftsintäkterna 2021 beror på ökade intäkter i uppdragsverksamhet och särskilt i utomstatlig uppdragsverksamhet. En stor del av den totala ökningen stod Affärsverket svenska kraftnät för. Myndighetens intäkter ökade med drygt 9 miljarder kronor, vilket är närmare en dubbling jämfört med 2020. Därutöver ökade ungefär två av tre myndigheter sina intäkter av utomstatlig uppdragsverksamhet 2021. Även intäkter i den inomstatliga uppdragsverksamheten har ökat jämfört med 2020.

Av de totala intäkterna 2021 bestod 21 procent av intäkter i offentligrättslig verksamhet, vilket är en minskning jämfört med 2020. Den inomstatliga offentligrättsliga verksamheten var ungefär i linje med tidigare års intäkter medan den utomstatliga offentligrättsliga verksamheten minskade med drygt 1 miljard jämfört med 2020. Det beror till stor del på att Trafikverket och Luftfartsverket kraftigt har minskat sina avgiftsintäkter i utomstatlig offentligrättslig verksamhet. Samtidigt ökade bland annat Polismyndigheten sina intäkter.

Som en del av denna rapport ingår en Excel-fil med ekonomisk information om myndigheternas avgiftsbelagda verksamhet.

2 Inledning

2.1 Uppdraget

Enligt 7 § punkt 4 förordningen (2016:1023) med instruktion för Ekonomistyrningsverket, ska ESV varje år till regeringen lämna en redovisning av den statliga avgiftsbelagda verksamheten.

Motsvarande undersökningar av avgifter i staten har genomförts sedan budgetåret 1969/70. Riksrevisionsverket svarade för detta arbete fram till år 1998.

Redovisningarna avseende 2009 och framåt finns tillgängliga på ESV:s webbplats, www.esv.se.

2.2 Genomförande

Uppgifterna som presenteras i denna rapport bygger på en totalundersökning. De statliga myndigheter som tar ut avgifter har rapporterat in uppgifter om sin avgiftsbelagda verksamhet till ESV genom en enkät i informationssystemet Hermes. Totalt har 192 myndigheter rapporterat avgiftsintäkter avseende 2021.

2.3 Rapportens disposition

I kapitel 3 redovisas en översikt över statens avgiftsintäkter och hur dessa har utvecklats de senaste åren.

I kapitel 4 ges en närmare beskrivning av hur undersökningen har genomförts och hur resultatet har kvalitetsgranskats. Dessutom finns anvisningar och beskrivning av den separata Excelfilen Tabeller Avgifter 2021. Excelfilen utgör en del av denna rapport. Slutligen förklaras de definitioner som används i rapporten och i Excelfilen.

Denna rapport publiceras tillsammans med Excelfilen på ESV:s webbplats.

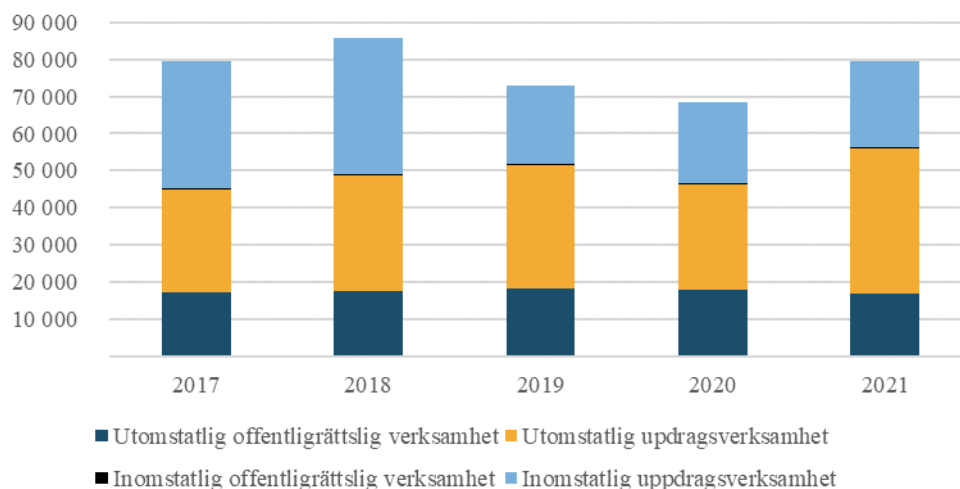
3 Intäkter i statens avgiftsbelagda verksamhet

Den avgiftsbelagda verksamheten består av produktion av varor och tjänster som statliga myndigheter tillhandahåller mot avgift. Intäkterna i den avgiftsbelagda verksamheten består huvudsakligen av avgiftsintäkter, men även finansiella intäkter som har fördelats till avgiftsbelagd verksamhet ingår i beloppen.

3.1 De totala intäkterna i avgiftsbelagd verksamhet har ökat

Under 2021 uppgick de totala intäkterna i statens avgiftsbelagda verksamhet till 79,5 miljarder kronor. Till skillnad från 2019 och 2020 har intäkterna ökat jämfört med föregående år. Mellan 2021 och 2020 ökade de totala intäkterna med 11,2 miljarder kronor, eller drygt 16 procent. Ökningen innebär att de totala intäkterna för 2021 är jämförbara med nivån för 2017, vilket framkommer av diagram 1 nedan.

Diagram 1 Totala intäkter i statens avgiftsbelagda verksamhet 2017–2021 (mnr)

I Diagram 1 ovan är de totala intäkterna i statens avgiftsbelagda verksamhet uppdelade i de fyra kategorierna utomstatlig offentligrättslig verksamhet, utomstatlig uppdragsverksamhet, inomstatlig offentligrättslig verksamhet samt inomstatlig uppdragsverksamhet.

Utomstatlig avgiftsbelagd verksamhet finansieras av avgiftsintäkter som har betalats av någon annan än en statlig myndighet, som en enskild fysisk eller juridisk person eller en kommun. Inomstatlig avgiftsbelagd verksamhet innebär att statliga myndigheter säljer varor och tjänster till varandra. De utomstatliga intäkterna

utgjorde 70 procent av de totala intäkterna och uppgick till 55,9 miljarder kronor. Det är en ökning i jämförelse med 2020 räknat både i absoluta tal och som andel av de totala intäkterna. År 2020 uppgick de utomstatliga intäkterna till 46,2 miljarder kronor, eller 68 procent av de totala intäkterna.

Offentligrättslig verksamhet finansieras med avgifter som enskilda är skyldiga att betala till staten. Sådana avgifter brukar kallas belastande, tvingande eller offentligrättsliga avgifter. I praktiken handlar det ofta om tillstånds- eller tillsynsavgifter. De totala intäkterna av offentligrättslig verksamhet 2021 var 17,1 miljarder kronor. Det motsvarar 21 procent av de totala intäkterna 2021, vilket är en minskning jämfört med 2020 då intäkter i offentligrättslig verksamhet utgjorde 27 procent av de totala intäkterna.

Uppdragsverksamhet är all avgiftsbelagd verksamhet som inte räknas som offentligrättslig verksamhet. Hit hör exempelvis försäljning av frivilligt efterfrågade varor och tjänster. Ett exempel är entréer till statliga museer. De totala intäkterna av uppdragsverksamhet uppgick 2021 till 62,5 miljarder kronor. Det motsvarar 79 procent av de totala intäkterna, vilket är en något högre andel än 2020 då andelen var 73 procent.

Tabell 1 Totala intäkter i statens avgiftsbelagda verksamhet 2017–2021 (mnkr)

Verksamhet	2017	2018	2019	2020	2021
Offentligrättslig verksamhet	17 657	17 914	18 589	18 380	17 099
varav utomstatlig	17 298	17 562	18 223	18 011	16 725
varav inomstatlig	359	352	366	368	374
Uppdragsverksamhet	61 896	67 741	54 512	49 949	62 449
varav utomstatlig	27 625	31 074	33 192	28 192	39 192
varav inomstatlig	34 271	36 667	21 320	21 757	23 257
Totalt	79 553	85 655	73 102	68 328	79 548

Av Tabell 1 går det att utläsa att de ökade avgiftsintäkterna 2021 beror på ökade intäkter i uppdragsverksamhet och särskilt i utomstatlig uppdragsverksamhet. Även intäkter i den inomstatliga uppdragsverksamheten har ökat jämfört med 2020. Den inomstatliga offentligrättsliga verksamheten är ungefär i linje med tidigare års intäkter medan den utomstatliga offentligrättsliga verksamheten har minskat.

3.1.1 Myndigheterna har varierande intäktsnivåer

Av Tabell 2 nedan framgår att 192 statliga myndigheter rapporterade att de hade avgiftsintäkter i någon omfattning 2021. Av dessa hade 15 myndigheter intäkter på över en miljard kronor i den avgiftsbelagda verksamheten. Ungefär var tredje

myndighet hade avgiftsintäkter på mindre än 10 miljoner kronor. Fördelningen har varit relativt konstant över åren.

Tabell 2 Antal myndigheter som rapporterade avgiftsintäkter 2020–2021

Intäkter	2020	2021
>1 miljard kronor	14	15
101-999 miljoner kronor	55	53
10-100 miljoner kronor	59	63
1-9 miljoner kronor	28	25
< 1 miljon	39	36
Totalt	195	192

3.1.2 Avgiftsintäkterna hos affärsverken har ökat

Affärsverk bedriver sin verksamhet utifrån andra förutsättningar än övriga myndigheter. De har bland annat större ekonomisk rörelsefrihet. Affärsverken får till exempel alltid själva besluta om avgifternas storlek och disponera dem. De är även undantagna från delar av regelverket som gäller för statliga myndigheter, till exempel vissa regler i myndighetsförordningen. En annan skillnad är att affärsverken drivs med krav på vinst och är tänkta att fungera på ungefär samma sätt som övriga marknadsaktörer.

Som framgår av Tabell 3 nedan uppgick avgiftsintäkterna för de tre affärsverken, Affärsverket svenska kraftnät, Luftfartsverket och Sjöfartsverket 2021 till 23,0 miljarder kronor. Det motsvarade knappt en tredjedel av de totala intäkterna i statens avgiftsbelagda verksamhet.

Intäkterna ökade med 59 procent eller 8,6 miljarder i jämförelse med 2020. Ökningen utgjordes i princip i sin helhet av Affärsverket Svenska kraftnäts ökade intäkter av uppdragsverksamheten (se avsnitt 3.3).

Tabell 3 Affärsverkens intäkter fördelade efter verksamhet 2017–2021 (mnkr)

Verksamhet	Affärsverken	2017	2018	2019	2020	2021
Offentligrättslig	Affärsverket svenska kraftnät	0	0	0	0	0
	Luftfartsverket	1 990	1 810	1 730	2 340	1 640
	Sjöfartsverket	1 600	1 780	1 780	1 620	1 670
	Summa	3 590	3 590	3 510	3 960	3 310
Uppdrag	Affärsverket svenska kraftnät	8 300	11 010	11 390	9 490	18 810
	Luftfartsverket	1 140	1 200	1 120	630	470
	Sjöfartsverket	260	290	380	340	390
	Summa	9 700	12 500	12 890	10 460	19 670
Totalt	Affärsverket svenska kraftnät	8 300	11 010	11 390	9 490	18 810
	Luftfartsverket	3 120	3 010	2 850	2 970	2 110
	Sjöfartsverket	1 870	2 070	2 160	1 960	2 060
	Summa	13 290	16 090	16 400	14 420	22 980

Affärsverkens avgiftsbelagda verksamhet är i hög utsträckning utomstatlig. Under 2021 var 98 procent av intäkterna utomstatliga och denna andel har förändrats mycket lite under de senaste åren.

3.1.3 Även avgiftsbelagd verksamhet hos statliga myndigheter exklusive affärsverken har ökat

Avgiftsintäkterna för de statliga myndigheterna exklusive affärsverken uppgick till 56,6 miljarder kronor 2021. Det var en ökning med 2,7 miljarder kronor, eller 5 procent, jämfört med 2020. Det innebär att det framför allt var affärsverken i form av affärsverket Svenska kraftnät som stod för den stora delen av ökningen av myndigheternas avgiftsintäkter.

Likt föregående år var 59 procent av den avgiftsbelagda verksamheten utomstatlig hos dessa myndigheter. Andelen uppdragsverksamhet uppgick till 76 procent av de totala intäkterna 2021, även det i likhet med tidigare år.

Tabell 4 Intäkter exklusive affärsverken fördelade efter verksamhet 2017–2021 (mnkr)

Verksamhet	2017	2018	2019	2020	2021	Förändring 2020/2021
Offentligrättslig verksamhet	14 065	14 320	15 079	14 424	13 789	-4 %
Uppdragsverksamhet	52 197	55 245	41 621	39 487	42 776	8 %
varav 4 § avgiftsförordningen (exkl. tjänsteexport) ¹	4 021	4 161	4 042	4 188	4 614	10 %
varav tjänsteexport ²	1 433	1 790	1 645	1 250	1 436	15 %
Summa	66 262	69 565	56 700	53 911	56 565	5 %

¹ År 2018 och 2019 är justerade i jämförelse med tidigare rapporter för att använda samma kategorier som 2020.

² År 2019 är justerade i jämförelse med Avgifter 2019 för att använda samma kategorier som 2020.

Av Tabell 4 ovan framgår att uppdragsverksamheten till 11 procent bestod av intäkter från avgifter som tas ut med stöd av 4 § avgiftsförordningen exklusive tjänsteexport. Tjänsteexporten stod för 3 procent av intäkterna av uppdragsverksamhet. Dessa verksamheter beskrivs i avsnitt 3.6 och 3.7.

3.2 Intäkterna i utomstatlig offentligrättslig verksamhet har minskat

Intäkterna i den utomstatliga offentligrättsliga verksamheten uppgick 2021 till 16,7 miljarder kronor, vilket motsvarar 21 procent av de totala intäkterna i statens avgiftsbelagda verksamhet. Intäkterna har minskat med 1,3 miljarder jämfört med 2020. Av de totala intäkterna i offentligrättslig verksamhet utgjorde de utomstatliga intäkterna den klart största andelen, motsvarande 98 procent.

Av Tabell 5 framgår vilka tio myndigheter som 2021 hade störst intäkter från utomstatlig offentligrättslig verksamhet. Dessa myndigheter stod tillsammans för 73 procent (12,2 miljarder kronor) av de utomstatliga intäkterna i offentligrättslig verksamhet. Två av myndigheterna är affärsverk, närmare bestämt Luftfartsverket och Sjöfartsverket. Det tredje affärsverket, Affärsverket svenska kraftnät, tog inte ut några offentligrättsliga avgifter.

Tabell 5 Intäkter i utomstatlig offentligrättslig verksamhet 2020–2021 (mnr)

Myndighet	2020	2021
Transportstyrelsen	1 837	1 910
Sjöfartsverket	1 619	1 671
Luftfartsverket	2 332	1 632
Kronofogdemyndigheten	1 522	1 474
Trafikverket	2 528	1 444
Lantmäteriet	1 189	1 143
Finansinspektionen	763	802
Polismyndigheten	531	800
Centrala studiestödsnämnden	675	687
Läkemedelsverket	653	680
Övriga myndigheter	4 362	4 482
Totalt	18 011	16 725

3.2.1 En stor del av minskningen beror på att Trafikverket och Luftfartsverket har minskat sina intäkter

På totalen har intäkterna av de offentligrättsliga utomstatliga avgifterna minskat med 1,3 miljarder jämfört med 2020. Det beror till stor del på att Trafikverket och Luftfartsverket har minskat sina avgiftsintäkter kraftigt jämfört med 2020.

Trafikverkets utomstatliga avgiftsintäkter i offentligrättslig verksamhet minskade med 1 084 miljoner kronor, vilket motsvarar 43 procent. Det beror främst på en retroaktiv nedsättning av banavgifterna för perioden mars 2020 till september 2021 med anledning av sjukdomen covid-19. Banavgifterna är obligatoriska för de aktörer som trafikerar järnvägen och intäkterna går till drift och underhåll av järnvägen.

Luftfartsverket minskade sina utomstatliga avgiftsintäkter i offentligrättslig verksamhet med 700 miljoner kronor jämfört med 2020, vilket motsvarar 30 procent. Minskningen är en effekt av den omvärdering som gjordes av pensionsskulden 2020.

3.2.2 Polismyndigheten och många andra myndigheter har samtidigt ökat sina intäkter i utomstatlig offentligrättslig verksamhet

Knappt två av tre myndigheter som haft intäkter i utomstatlig offentligrättslig verksamhet har ökat sina intäkter under 2021. Den absolut största ökningen jämfört med 2020 i absoluta tal stod Polismyndigheten för. Ökningen innebär att myndigheten nu är bland de tio myndigheter med störst utomstatlig offentligrättslig verksamhet. Ökningen om 269 miljoner kronor, eller 51 procent, beror främst på att antalet sålda pass har ökat med cirka 460 000 (53 procent) jämfört med föregående år. Det totala antalet sålda pass uppgick till cirka 1 330 000 stycken.

Jämfört med 2020 gjorde Universitets- och högskolerådet en stor relativ ökning av sina intäkter i utomstatlig offentligrättslig verksamhet. Myndighetens intäkter ökade med 13 miljoner kronor jämfört med 2020, vilket motsvarar en ökning på 273 procent. Ökningen beror främst på ökade intäkter för högskoleprovet, eftersom fler prov genomfördes 2021 än 2020.

Riksgäldskontoret (Riksgälden) ökade sina intäkter i utomstatlig offentligrättslig verksamhet med 38 miljoner kronor, vilket motsvarar 40 procent. Riksgälden ställer ut och förvaltar statliga garantier och lån med kreditrisk på uppdrag av regeringen och efter beslut av riksdagen.

3.3 Intäkterna i utomstatlig uppdragsverksamhet har ökat

Intäkterna i den utomstatliga uppdragsverksamheten uppgick 2021 till 39,2 miljarder kronor, vilket utgjorde 49 procent av de totala intäkterna i statens avgiftsbelagda verksamhet 2021. Det är en ökning med 11,0 miljarder kronor, eller 39 procent, i jämförelse med 2020. Knappt två av tre myndigheter som haft utomstatlig uppdragsverksamhet har ökat sina intäkter 2021 jämfört med 2020. Affärsverket svenska kraftnät stod för 48 procent av intäkterna från utomstatlig uppdragsverksamhet.

Av Tabell 6 framgår vilka tio myndigheter som 2021 hade störst intäkter från utomstatlig uppdragsverksamhet. Dessa myndigheter stod tillsammans för 80 procent (31,5 miljarder kronor) av intäkterna.

Tabell 6 Intäkter i utomstatlig uppdragsverksamhet 2020–2021 (mnkr)

Myndighet	2020	2021
Affärsverket svenska kraftnät	9 490	18 813
Trafikverket	3 902	3 631
Exportkreditnämnden	1 249	2 420
Statens institutionsstyrelse	2 033	2 074
Pensionsmyndigheten	890	1 064
Försvarets materielverk	1 046	898
Statens fastighetsverk	782	820
Lunds universitet	592	625
Statens jordbruksverk	579	606
Skatteverket	520	534
Övriga myndigheter	7 109	7 707
Totalt	28 192	39 192

3.3.1 Merparten av myndigheterna ökade sina intäkter i utomstatlig uppdragsverksamhet

Ungefär två tredjedelar av de myndigheter som redovisade intäkter av uppdragsverksamhet ökade sina intäkter i jämförelse med 2020. En stor del av den totala ökningen står Affärsverket svenska kraftnät för. Av Tabell 6 ovan framgår att affärsverket hade den största intäktsökningen i absoluta tal. Intäkterna ökade med 9 323 miljoner kronor, vilket nästan är en dubblering av myndighetens intäkter från utomstatlig uppdragsverksamhet jämfört med 2020. Affärsverket svenska kraftnät tar ut avgifter från regionnätsföretag, stora elproducenter och balansansvariga producenter. Ökningen beror till största delen på elpriset som ökade markant jämfört med föregående år och som har haft påverkan på många poster i resultaträkningen.

Även intäkter från kapacitetsavgifter har ökat kraftigt jämfört med föregående år där ett högre belopp, enligt gällande regelverk har kunnat nyttjas under 2021 till att täcka kostnader. Även denna post har påverkats av det höga elpriset. Till detta kommer ökade avgiftsintäkter från de balansansvariga, främst beroende på att grundavgiften för förbrukning och produktion höjdes med ca 30 procent inför 2021. Därutöver höjdes de genomsnittliga avgifterna med ytterligare knappt 25 procent i samband med övergången till den nya avgiftsmodellen. Under 2021 höjdes också effektavgiften med 3 procent.

Även Exportkreditnämnden ökade kraftigt sina intäkter i utomstatlig uppdragsverksamhet 2021 jämfört med 2020. Intäkterna ökade med 1 172 miljoner kronor, vilket är en ökning med hela 94 procent jämfört med 2020. Intäkterna har ökat främst till följd av några större affärer.

Samtidigt har två av de myndigheter som haft störst intäkter i utomstatlig uppdragsverksamhet minskat sina intäkter 2021 jämfört med 2020. Trafikverket minskade sina intäkter med 271 miljoner kronor, vilket motsvarar en minskning med 7 procent. Det beror främst på minskade intäkter för uppdrag på andras anläggningar. Trafikverkets uppdragsverksamhet består huvudsakligen av försäljning av järnvägsmateriel till de entreprenörer som bygger och underhåller de statliga järnvägarna och el till de olika bolag som bedriver tågtrafik. I samband med investeringar i statliga vägar och järnvägar utför även Trafikverket uppdrag på andras anläggningar, främst då åt kommuner.

Även Försvarets materielverk har minskat sina intäkter jämfört med 2020. Myndighetens intäkter har minskat med 148 miljoner kronor, vilket utgör 14 procent. Försvarets materielverks intäkter av uppdragsverksamhet består i huvudsak av fakturering av levererade tjänster och produkter.

3.4 Intäkterna i inomstatlig offentligrättslig verksamhet är fortsatt av mindre omfattning

Intäkterna i den inomstatliga offentligrättsliga verksamheten är mycket liten till omfattningen. År 2021 uppgick intäkterna till 374 miljoner kronor, vilket var knappt 0,5 procent av de totala intäkterna i statens avgiftsbelagda verksamhet.

Störst belopp, 150 miljoner kronor, står Riksrevisionens avgifter för årlig revision för. Riksrevisionen granskar huvudsakligen statliga myndigheter och verksamheter. Polismyndighetens stämmningsmannadelgivning är ett annat exempel på en verksamhet där intäkterna huvudsakligen kommer från inomstatliga kunder. De inomstatliga intäkterna utgör 90 procent av de totala intäkterna i verksamheten för stämmningsmannadelgivning på 40 miljoner kronor.

De flesta offentligrättsliga verksamheter har utomstatliga betalande som huvudsaklig målgrupp. I de fallen innebär det att de inomstatliga intäkterna endast utgör en liten andel av verksamhetens totala intäkter. Den största verksamheten av den typen är Lantmäteriets förrättningsverksamhet, där de inomstatliga intäkterna uppgår till 84 miljoner kronor av förrättningsverksamhetens totala inkomster på 925 miljoner kronor.

3.5 Intäkterna i inomstatlig uppdragsverksamhet har ökat

Intäkterna i den inomstatliga uppdragsverksamheten uppgick 2021 till 23,3 miljarder kronor, vilket var 29 procent av de totala intäkterna i statens avgiftsbelagda verksamhet. Totalt sett har intäkterna från den inomstatliga uppdragsverksamheten ökat med drygt 1,5 miljarder kronor, motsvarande 7 procent, i jämförelse med 2020.

Av Tabell 7 framgår vilka tio myndigheter som 2021 hade störst intäkter från inomstatlig uppdragsverksamhet. Dessa myndigheter stod tillsammans för 69 procent (16,2 miljarder kronor) av intäkterna.

Tabell 7 Intäkter i inomstatlig uppdragsverksamhet 2020–2021 (mnkr)

Myndighet	2020	2021
Försvarets materielverk	4 628	5 049
Fortifikationsverket	3 684	4 081
Statens fastighetsverk	2 022	2 067
Försvarsmakten	1 040	1 157
Totalförsvarets forskningsinstitut	909	949
Regeringskansliet	642	669
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	615	631
Statens servicecenter	525	589
Polismyndigheten	462	521
Umeå universitet	417	446
Övriga myndigheter	6 813	7 098
Totalt	21 757	23 257

3.5.1 De flesta myndigheterna har ökat sin inomstatliga uppdragsverksamhet

Av samtliga myndigheter som redovisat intäkter av inomstatlig uppdragsverksamhet var det cirka två tredjedelar som hade ökade intäkter. I Tabell 7 ovan framgår att alla de tio myndigheter som hade störst avgiftsintäkter 2021 har ökat sina avgiftsintäkter.

Försvarets materielverk hade den största ökningen i absoluta tal, 421 miljoner kronor vilket motsvarar 9 procent. Ökningen avser myndighetens verksamhet gentemot Försvarsmakten.

Även Fortifikationsverkets intäkter ökade stort i absoluta tal. Intäktsökningen om 397 miljoner kronor, eller 11 procent, beror bland annat på att stora investeringsprojekt har avslutats, och på högre ersättning för reglerbar media (värme, vatten, el, gas, kyla och bränsle) samt infrastruktur för mottagning, produktion, distribution och efterbehandling av media.

3.6 Intäkterna i uppdragsverksamhet enligt 4 § avgiftsförordningen har ökat något

Med stöd av 4 § avgiftsförordningen får en myndighet mot avgift tillhandahålla vissa typer av varor och tjänster, till exempel publikationer, informationsmaterial, kurser och rådgivning. En förutsättning är att den avgiftsbelagda verksamheten bedrivs antingen i mindre omfattning eller under en kortare tid. Bestämmelserna gäller för myndigheter under regeringen, med undantag för affärsverken.

För avgifter som tas ut med stöd av punkterna 1–9 i 4 § första stycket avgiftsförordningen gäller att avgifterna maximalt får beräknas till full kostnadstäckning. Sammanlagt uppgick dessa avgiftsintäkter till 4,6 miljarder kronor i jämförelse med 2020 då de uppgick till 4,2 miljarder kronor. Intäkterna ingår i uppdragsverksamhet som har redovisats i avsnitt 3.3 och 3.5.

Tabell 8 Intäkter med stöd av 4 § avgiftsförordningen 2020–2021 (exklusive tjänsteexport) (mnkr)

Myndighet	2020	2021
Regeringskansliet	684	708
Exportkreditnämnden	379	662
Lunds universitet	296	333
Umeå universitet	287	313
Försvarsmakten	309	283
Kungliga tekniska högskolan	272	278
Uppsala universitet	259	271
Stockholms universitet	112	127
Skatteverket	67	123
Karolinska institutet	96	112
Övriga myndigheter	1 428	1 404
Totalt	4 188	4 614

Som framgår av Tabell 8 stod Regeringskansliet för de största intäkterna, motsvarande 708 miljoner kronor. Det framkommer även att Exportkreditnämndens avgifter ökade väsentligt. I den här inrapporteringen redovisar myndigheten sina administrativa avgifter för garantier som avgifter enligt 4 § avgiftsförordningen och ökningen avser dessa avgifter.

Universitet och högskolor tog under 2021 ut avgifter på drygt 1,9 miljarder kronor. Det innebär att sektorn stod för 42 procent av de totala avgiftsintäkter som tas ut med stöd av 4 § avgiftsförordningen. Historiskt sett är det just dessa myndigheter som har störst intäkter från avgifter enligt 4 §. Exempelvis tog Lunds universitet ut sådana avgifter för cirka 333 miljoner kronor och Umeå universitet för 313 miljoner kronor under 2021.

3.7 Intäkter av tjänsteexport ökade under 2021

Tjänsteexport innebär att myndigheterna utför tjänster åt utländska mottagare inom eller utom landet. Den tjänsteexport som redovisas här är den som myndigheterna tar betalt för. Myndigheter under regeringen, med undantag för affärsverken, kan ta betalt för tjänsteexport med stöd av punkt 10 i 4 § första stycket avgiftsförordningen. Vissa myndigheter har dessutom särskilda bemyndiganden att bedriva tjänsteexport. Tjänsteexport kan även ingå som en del i en avgiftsbelagd verksamhet som huvudsakligen vänder sig till inhemska mottagare. I vilken utsträckning myndigheterna har särredovisat tjänsteexport som inte utgör ett eget verksamhetsområde varierar sannolikt.

Totalt har 66 statliga myndigheter redovisat att de bedrev avgiftsbelagd tjänsteexport under 2021.³ Affärsverken har inte särredovisat tjänsteexport, varför de belopp som redovisas avser övriga myndigheter.

Under 2021 uppgick den särredovisade tjänsteexporten till 1,4 miljarder kronor. Det är en ökning med 15 procent i jämförelse med 2020 då intäkterna uppgick till knappt 1,3 miljarder kronor.

Tabell 9 Intäkter av tjänsteexport 2020–2021 (mnr)

Myndighet	2020	2021
Karolinska institutet	142	196
Lunds universitet	195	193
Uppsala universitet	156	185
Försvarets materielverk	0 ⁴	131
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	82	72
Statistiska centralbyrån	61	67
Stockholms universitet	50	65
Sveriges lantbruksuniversitet	58	56
Polarforskningssekreteriatet	1	51
Högskolan i Halmstad	30	39
Övriga myndigheter	475	381
Totalt	1 250	1 436

De tio myndigheter som bedrev mest avgiftsbelagd tjänsteexport under 2021 stod för 73 procent av de totala intäkterna. Av dem var sex lärosäten. Sedan höstterminen 2011 ska studenter som kommer från länder utanför EES och Schweiz, och som inte

³ Detta innebär att de har särredovisat sina intäkter av tjänsteexport på raden "Varav tjänsteexport (oavsett bemyndigande)" i avgiftsenkäten i Hermes.

⁴ FMV redovisade sin tjänsteexport i Hermes på ett annat sätt 2020, varför det i tabellen ser ut som att myndigheten inte hade några intäkter av tjänsteexport det året. 2020 uppgick FMV:s intäkter av tjänsteexport till 55 miljoner kronor.

studerar inom ramen för ett utbytesavtal, betala för sina studier i Sverige. Dessa intäkter redovisas som tjänsteexport.

3.8 Myndigheterna exklusive affärsverken fick disponera 86 procent av sina avgiftsintäkter

De statliga myndigheterna, exklusive affärsverken⁵, fick själva disponera 86 procent, eller 48,6 miljarder kronor, av sina avgiftsintäkter, vilket framgår av Tabell 10. Det är i linje med föregående år då myndigheterna disponerade 87 procent.

Tabell 10 Intäkter som disponerades av myndigheterna 2021 (mnkr)

Verksamhet	Totala intäkter	Intäkter som disponeras	Andel intäkter som disponeras
Offentligrättslig verksamhet	13 789	6 110	44 %
Uppdragsverksamhet	42 776	42 440	99 %
Summa	56 565	48 550	86 %

Myndigheterna får, likt tidigare år, behålla i princip samtliga (99 procent) av sina avgiftsintäkter från uppdragsverksamhet för att finansiera verksamheten. När det gäller offentligrättsliga avgifter disponerade myndigheterna 44 procent av intäkterna, vilket är något lägre än 2020 då 47 procent disponerades.

För offentligrättslig avgiftsbelagd verksamhet finns det fyra olika principer för hur avgifterna får beslutas och disponeras. Beslut om avgifternas storlek fattas antingen av myndigheten, av regeringen eller, undantagsvis, av riksdagen.

Huvudprincipen är att myndigheten varken får besluta avgiftens storlek eller disponera intäkterna. Under 2021 gällde detta för 44 procent av avgiftsintäkterna i offentligrättslig verksamhet vilket framgår av Tabell 11. Att myndigheten både beslutade avgiftens storlek och disponerade intäkterna gällde för 22 procent. Att myndigheten inte beslutade storleken men disponerade intäkterna gällde för 22 procent och att myndigheten beslutade storleken men inte disponerade intäkterna gällde för 12 procent.

⁵ I avsnitt 3.1.2 framkommer att affärsverken alltid disponerar sina avgiftsintäkter.

Tabell 11 Offentligrättsliga avgiftsintäkter uppdelade efter fyra olika principer 2021

Princip	Totala intäkter (mnkr)	Procent
Beslutar/ Disponerar	3 017	22%
Beslutar/ Disponerar ej	1 644	12%
Beslutar ej/ Disponerar	3 092	22%
Beslutar ej/ Disponerar ej	6 036	44%
Totalt	13 789	100%

Tabell 12 nedan visar att de myndigheter som hade högst intäkter i offentligrättslig verksamhet som de inte disponerade var Kronofogdemyndigheten och Transportstyrelsen. Kronofogdemyndighetens intäkter avser främst avgifter för verkställighet och indrivning medan det för Transportstyrelsen främst avser avgifter för registerhållning, tillsyn och tillståndsgivning.

Tabell 12 Myndigheter med störst avgifter i offentligrättslig verksamhet som inte disponeras 2020–2021 (mnkr)

Myndighet	2020	2021
Kronofogdemyndigheten	1 532	1 484
Transportstyrelsen	1 374	1 390
Centrala studiestödsnämnden	675	687
Finansinspektionen	663	678
Migrationsverket	340	340
Strålsäkerhetsmyndigheten	308	338
Elsäkerhetsverket	335	338
Patent- och registreringsverket	327	329
Lantmäteriet	267	302
Myndigheten för press, radio och tv	163	163
Övriga	1 604	1 630
Totalt	7 588	7 679

3.9 Avgifter för kopior av allmänna handlingar i linje med 2020

Myndigheter under regeringen tar ut avgifter för kopior av allmänna handlingar med stöd av 15–21 §§ avgiftsförordningen (1992:191). Bestämmelser om avgifter för allmänna handlingar finns även i 6 kap. 3 § lagen (2016:1091) om budget och ekonomiadministration för riksdagens myndigheter.

De statliga myndigheterna redovisade 2021 intäkter om sammanlagt cirka 16,6 miljoner kronor för kopior av allmänna handlingar. Det är i linje med 2020. Dessa

intäkter ingår i beloppen för intäkter i offentligrättslig verksamhet som har redovisats i avsnitt 3.2 och 3.4. Intäkterna var till 99 procent utomstatliga.

Tabell 13 Intäkter för kopior av allmänna handlingar 2020–2021 (tkr)

Myndighet	2020	2021
Polismyndigheten	6 517	6 857
Domstolsverket	4 319	4 291
Försäkringskassan	1 143	1 799
Bolagsverket	573	696
Skatteverket	340	434
Övriga myndigheter	2 717	2 572
Totalt	15 609	16 649

Som framgår av Tabell 13 stod Polismyndigheten likt tidigare år för en stor andel av intäkterna, motsvarande 41 procent.

4 Metod, anvisningar och definitioner

4.1 Genomförande

4.1.1 Referensperiod

Referensperiod för statistiken över avgifter är 2020 och 2021. För vissa områden presenteras också tidsserier för den senaste femårsperioden.

4.1.2 Jämförbarhet över tiden

Undersökningarna har genomförts med i huvudsak samma definitioner sedan budgetåret 1988/89.

4.1.3 Rampopulation

Rampopulationen för undersökningen är myndigheter under regeringen och riksdagen (exklusive Sveriges riksbank). I rampopulationen ingår totalt 215 myndigheter varav 212 är myndigheter under regeringen (av vilka 3 är affärsverk) och 3 myndigheter under riksdagen. Av dessa har 192 rapporterat avgiftsintäkter.

Uppgifter om rampopulationen har hämtats från det myndighetsregister som ESV löpande upprättar över myndigheter som ingår i den statliga redovisningsorganisationen.

4.1.4 Ramtäckning

Rampopulationen är de myndigheter som fanns i Hermes den dag enkäten öppnade för inrapportering. Risker för täckningsbrister bedöms som mycket låg.

4.1.5 Mätning

Uppgifterna har samlats in i Hermes för de myndigheter som ingår i rampopulationen. Information om inrapporteringen har skickats till registraturen på respektive myndighet.

Myndigheterna har haft en svarsfrist på tre veckor. Till de myndigheter som inte besvarat enkäten dagen efter angiven tidsfrist har påminnelser per mejl skickats.

Som i alla undersökningar kan mätfel, det vill säga felaktiga svar på frågorna, förekomma på grund av att en fråga missuppfattas och därmed besvaras felaktigt. För att minska risken för mätfel har det i Hermes funnits anvisningar för hur inrapporteringen ska göras liksom information om var myndigheterna kan vända sig om de har frågor.

4.2 Tillförlitlighet och jämförbarhet

4.2.1 Bearbetning och kvalitetsgranskning

Insamlade uppgifter har stickprovsvis granskats av ESV. Vissa uppgiftslämnare har kontaktats för kontroll, komplettering och ändring av uppgifter.

Uppgifterna som myndigheterna lämnar i Hermes har till viss del stämts av mot de uppgifter som myndigheterna har rapporterat in till statsredovisningen. Uppgifterna i statsredovisningen ligger till grund för årsredovisningen för staten som granskas av Riksrevisionen. Siffermaterialet ska även stämma överens med de uppgifter som myndigheterna lämnar i sina årsredovisningar som också granskas av Riksrevisionen. ESV har därför delvis stämt av uppgifterna mot ett urval av årsredovisningar.

4.2.2 Definitionsförändringar och korrigeringar

Definitionsförändringar och korrigeringar kan medföra revideringar av tidigare publicerade siffror. Det innebär att vissa uppgifter och resultat i denna rapport kan skilja sig från vad som har redovisats i föregående års rapport.

I rapporten kan det förekomma referenser till myndigheter vilka på olika sätt har ombildats. Om inget annat framgår utgår ESV från den myndighetsstruktur som fanns 2021.

4.2.3 Avrundning

Siffrorna i vissa tabeller är avrundade till närmaste tiotal.

4.2.4 Jämförbarhet med annan statistik

De uppgifter om den avgiftsbelagda verksamheten som redovisas i denna rapport ligger även till grund för not 2 i rapporten Statens resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys m.m. – del av ESV:s underlag för årsredovisning för staten 2021 (ESV 2022:20). I underlaget för årsredovisning för staten har inomstatliga avgiftsintäkter helt eliminerats om inget annat anges, medan de i denna rapport ingår i de uppgifter som redovisas om inget annat anges.

4.3 Anvisningar och beskrivning av Excelfilen *Avgifter 2021 - tabeller*

Uppgifter om bland annat avgiftsintäkter och kostnader i den avgiftsbelagda verksamheten som bedrivits hos myndigheter mellan 2017 och 2021 finns redovisade i Excelfilen *Avgifter 2021 - Tabeller*. Dessutom redovisas ackumulerade över- och underskott samt över- och underuttag för verksamhet med bestämt ekonomiskt mål. Excelfilen utgör en del av denna rapport.

Informationen redovisas i flikarna *Intäkter per departement*, *Intäkter per myndighet*, *Ackumulerat resultat* och *Enkätdata*.

I fliken *Intäkter per departement* redovisas intäkter i offentligrättslig verksamhet och uppdragsverksamhet hos respektive myndighet. I fliken är det möjligt att filtrera på departement och år.

I fliken *Intäkter per myndighet* redovisas tabeller med intäkter, inomstatliga intäkter, kostnader, årets resultat samt utgående ackumulerat resultat per myndighet. Det är möjligt att filtrera på myndighet och år.

I fliken *Ackumulerat resultat* redovisas uppgifter om ackumulerat resultat per verksamhet med ett bestämt ekonomiskt mål. Tabellen omfattar endast de verksamheter som haft ett bestämt ekonomiskt mål 2021, enligt myndigheternas rapportering. I fliken finns uppgifter om ingående ackumulerat resultat, intäkter, inomstatliga intäkter, utomstatliga intäkter, kostnader, årets resultat samt utgående ackumulerat resultat. I fliken är det möjligt att filtrera på departement, myndighet samt år.

I fliken *Enkätdata 2017-2021* redovisas de uppgifter som myndigheterna har lämnat i Hermes. Uppgifterna i fliken är obearbetade och ligger till grund för de uppgifter som redovisas i de tre föregående flikarna.

4.4 Definitioner i rapporten och i Excelfilen

4.4.1 4 § avgiftsförordningen

Det generella bemyndigandet i 4 § avgiftsförordningen (1992:191) innebär att en myndighet själv får besluta att ta ut avgift för sådana varor och tjänster som räknas upp i paragrafen om det är förenligt med myndighetens uppgift enligt lag, instruktion eller annan förordning. Verksamheten ska vara av antingen tillfällig natur eller mindre omfattning. Eftersom verksamheten är frivilligt efterfrågad rör det sig om uppdragsverksamhet. Det ekonomiska målet för punkt 1-9 är upp till full kostnadstäckning. För punkt 10, tjänsteexport, gäller det ekonomiska målet full kostnadstäckning.

Med stöd av det generella bemyndigandet kan myndigheter exempelvis ta ut avgifter för publikationer, konferenser, kurser, uthyrning av lokaler och utrustning, offentlig inköps- och resurssamordning samt uppgifter som lämnas ut på annat lagringsmedium än papper med mera.

4.4.2 Ackumulerat resultat

Ackumulerat resultat är skillnaden mellan ackumulerat utfall av avgiftsintäkter och kostnader i en avgiftsbelagd verksamhet.

Om en verksamhet bedrivs med ett bestämt ekonomiskt mål, normalt med krav på full kostnadstäckning, ska myndigheten ange det ackumulerade över- eller underskottet vid utgången av året. Detta gäller även avgifter som inte disponeras av myndigheten.

4.4.3 Beslut om avgiftens storlek ("Beslutar storlek")

Av de myndighetsspecifika tabellerna i Excel-filen (fliken *Intäkter per myndighet*) framgår om myndigheten bestämmer avgifternas storlek eller inte. "Ja" i kolumnen "Beslutar storlek" innebär att myndigheten beslutar om de enskilda avgifternas storlek, medan "Nej" innebär att beslut om avgifternas storlek i normalfallet fattas på statsmaktsnivå, vanligtvis av regeringen.

Regeringen har oftast delegerat rätten att bestämma storleken på de avgifter som tas ut för uppdragsverksamhet till den myndighet som bedriver verksamheten.

Myndigheten bestämmer alltid storleken på de avgifter som tas ut enligt 4 § avgiftsförordningen. För offentligrättsliga avgifter krävs riksdagens medgivande för att regeringen ska kunna besluta om avgiftsnivån eller om att delegera rätten att bestämma storleken på avgiften till en myndighet.

4.4.4 Disposition av avgiftsintäkter ("Disponerar")

I de myndighetsspecifika tabellerna i Excel-filen (fliken *Intäkter per myndighet*) innebär "Ja" i kolumnen "Disponerar" att myndigheten disponerar intäkterna från den avgiftsbelagda verksamheten. Det innebär att regeringen med stöd av riksdagens bemyndigande har beslutat att inkomsterna ska specialdestineras, det vill säga användas för att finansiera en viss verksamhet. "Nej" innebär att myndigheten inte disponerar avgiftsintäkterna, utan att dessa i stället tillförs statskassan (redovisas mot inkomstittel). Myndigheten tilldelas då anslag för den avgiftsbelagda verksamheten.

4.4.5 Ekonomiskt mål

Det ekonomiska målet anger hur stor del av kostnaderna för en viss verksamhet som skall täckas av intäkter. Det ekonomiska målet kan vara bestämt eller obestämt.

Exempel på bestämda ekonomiska mål är full kostnadstäckning eller att avgiftsintäkterna ska täcka en viss andel av de kostnader verksamheten medför eller vissa utpekade kostnader. Exempel på ett obestämt ekonomiskt mål är "upp till full kostnadstäckning", vilket innebär att avgiften kan sättas så att den täcker mellan 0 och 100 procent av kostnaderna. Det förekommer att vissa avgifter ska sättas på marknadsmässiga grunder.

4.4.6 Full kostnadstäckning

Full kostnadstäckning är ett ekonomiskt mål som innebär att samtliga med en verksamhet direkt och indirekt förenade kostnader på några års sikt ska täckas av avgiftsintäkter.

Enligt 5 § avgiftsförordningen gäller full kostnadstäckning som ekonomiskt mål om inte regeringen har föreskrivit något annat.

4.4.7 Inomstatliga avgifter

Avgifter som en statlig myndighet tar ut av en annan statlig myndighet benämns i rapporten inomstatliga avgifter. I Excelfilen benämns de som inomstatliga intäkter. Om inget annat anges ingår inomstatliga avgiftsintäkter i de uppgifter som redovisas i denna rapport.

4.4.8 Intäkter

Uppgifterna om avgiftsintäkter avser både avgiftsintäkter som myndigheten disponerar och som den inte disponerar. Avgiftsintäkterna ska vara redovisade exklusive eventuell mervärdesskatt. Finansiella intäkter och kostnader bör ha fördelats på respektive avgiftsbelagd verksamhet. Däremot ska uppgifterna inte omfatta skatt, tull, böter, sanktionsavgifter eller liknande pålagor eftersom dessa inte klassificeras som avgifter. Vidare ska inte interna intäkter inom respektive myndighet ingå i uppgifterna.

4.4.9 Kostnader

Myndigheterna redovisar i regel kostnader för de verksamheter där avgiften syftar till att helt eller till bestämd del täcka myndighetens kostnader för den avgiftsbelagda verksamheten (bestämt ekonomiskt mål).

4.4.10 Offentligrättsliga avgifter

Begreppet offentligrättsliga avgifter används i rapporten för att beteckna avgifter som innebär ett ingrepp i enskildas ekonomiska förhållanden. Sådana avgifter benämns ibland även tvingande, betungande eller belastande avgifter.

En offentligrättslig avgift tas i regel ut för en verksamhet som en myndighet bedriver med ensamrätt inom landet. Som exempel på offentligrättsliga avgifter kan nämnas avgifter för pass och körkort samt avgifter som tas ut för tillsyn av miljöfarlig verksamhet eller av kreditinstitut. Avgifter som myndigheterna tar ut för kopior med mera enligt 15 § avgiftsförordningen klassificeras som offentligrättsliga avgifter.

4.4.11 Offentligrättslig verksamhet

Begreppet offentligrättslig verksamhet används i rapporten för att beteckna avgiftsbelagd statlig verksamhet för vilken offentligrättsliga avgifter tas ut.

4.4.12 Uppdragsverksamhet

Begreppet uppdragsverksamhet används i rapporten för att beteckna statlig verksamhet som finansieras med avgifter som inte har klassificerats som offentligrättsliga. Med uppdragsverksamhet avses i regel försäljning av varor och tjänster som är frivilligt efterfrågade, till exempel olika typer av konsult- och utbildningstjänster.

Uppdragsverksamhet omfattar även tjänsteexport och avgifter som tas ut med stöd av 4 § avgiftsförordningen.

ESV gör Sverige rikare

- Vi har kontroll på statens finanser, utvecklar ekonomistyrningen och granskar Sveriges EU-medel.
- Vi arbetar i nära samverkan med Regeringskansliet och myndigheterna.